

แผนการจัดการเรียนรู้ 2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติและความเป็นมาของดนตรีไทย

เรื่อง ประวัติและความเป็นมาของดนตรีไทย

วิชา ศ22106

ชื่อรายวิชา ศิลปะ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

เวลา 2 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้

ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด

ม.2/2 บรรยายอิทธิพลของวัฒนธรรมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่มีต่อรูปแบบของดนตรีในประเทศไทย

สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

ดนตรีไทยเป็นแหล่งกำเนิดของศิลปะการดนตรีที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่จะมีความเป็นมาอย่างไรนั้นไม่มีผู้ใดสามารถยืนยันได้เพราะไม่มีหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัด มีเพียงแต่การสันนิษฐานจากผู้รู้ด้านประวัติศาสตร์ดนตรีไทย และหลักฐานการขุดค้นพบโบราณวัตถุประเภทเครื่องดนตรี จากภาพเขียนสี ภาพปูนปั้น และหลักศิลาจารึก เป็นต้น

ดนตรีไทยมีวิวัฒนาการมาจากธรรมชาติ เช่น สิ่งที่ทำให้เกิดเครื่องดนตรีประเภทตี คือ การตีเกราะเคาะไม้ สิ่งที่ทำให้เกิดเครื่องดนตรีประเภทเป่า คือ เกิดจากการเป่าใบไม้ สิ่งที่ทำให้เกิดเครื่องดนตรีประเภทดีด คือ เกิดเสียงจากสายที่สั่นจากการยิงธนู และเครื่องดนตรีประเภทสีนั้นได้พัฒนามาจากเครื่องดนตรีประเภทดีดอีกครั้งหนึ่ง จึงเกิดเป็นการบรรเลงเป็นวงดนตรีขึ้นมา และต่อมาภายหลังจึงเรียกให้คล้องจองกันเป็น ดีด สี ดี และเป่า

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติและความเป็นมาของดนตรีไทย

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์
1. ความสามารถในการสื่อสาร	1. มุ่งมั่นในการทำงาน

กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1-2

ชั้นนำ

1. นักเรียนออกมาเล่าประวัติความเป็นมาของประเทศไทยว่า กว่าจะมาเป็นประเทศไทยในสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงอะไรมาบ้างแล้ว มียุคสมัยต่าง ๆ มากี่ยุคสมัย

2. ครูตั้งคำถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดว่ามนุษย์คนแรกของโลกเรานั้น เกิดขึ้นมาอย่างไร และนักเรียนคิดว่าเมื่อครั้งที่เกิดมาครั้งแรกนั้น มนุษย์มีรูปร่างหน้าตาเป็นแบบในปัจจุบันเลยหรือไม่ (นักเรียนช่วยกันตอบได้อย่างอิสระ)

ขั้นสอน

1. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสืบค้นก่อนเรียนว่าดนตรีไทยมีความเป็นมาและวิวัฒนาการมาอย่างไร

2. ครูสนทนากับนักเรียนเรื่อง ความเป็นมาและวิวัฒนาการทางดนตรีไทยในเรื่องของประวัติความเป็นมา มีแนวคิดที่สามารถสันนิษฐานได้ 2 ข้อ ได้แก่

ประวัติและความเป็นมาของดนตรีไทย

ดนตรีไทย เป็นแหล่งกำเนิดของศิลปะการดนตรี แต่จะมีความเป็นมาอย่างไรนั้น ไม่มีผู้ใดสามารถยืนยันได้ เพราะไม่มีหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัด

เมื่อพิจารณาประวัติความเป็นมาของดนตรีไทยแล้ว สามารถสันนิษฐานได้ ๒ ข้อ ดังนี้

ประวัติและความเป็นมาของดนตรีไทย

๑. ดนตรีไทยได้แบบอย่างมาจากอินเดีย โดยเฉพาะด้านรูปร่างของเครื่องดนตรี การแบ่งประเภทเครื่องดนตรีของอินเดียที่แต่ละประเทศต่างก็ยึดเป็นบรรทัดฐาน

ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ไว้ในหนังสือเรื่องเครื่องมโหรีปีพาทย์ว่า เครื่องสิ่งของชาวอินเดียอันเป็นต้นตำราเดิม จำแนกเป็นสี่ประเภทต่างกัน เรียกในภาษาสันสกฤตได้ดังนี้

3. ดนตรีไทยเรานั้นได้รับแบบอย่างมาจากอินเดีย จำแนกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

- ตะตะ เป็นเครื่องดนตรีประเภทที่มีสายสำหรับดีด สี เป็นเสียง
- สุซึระ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าเป็นเสียง
- อะวะนัทระ เป็นเครื่องดนตรีประเภทที่หุ้มด้วยหนังตีเป็นเสียง
- ฆะนะระ เป็นเครื่องดนตรีประเภทที่ทำด้วยโลหะกระทบเป็นเสียง

ประวัติและความเป็นมาของดนตรีไทย

- ตะตะ เครื่องดนตรี **ประเภทมีสาย** สำหรับดีด สี เป็นเสียง
- สุซึระ เครื่องดนตรี **ประเภทเป่า**
- อะวะนัทระ เครื่องดนตรี **ประเภทหุ้มด้วยหนัง** ตีเป็นเสียง
- ฆะนะระ เครื่องดนตรี **ประเภทที่มักทำจากโลหะ** กระทบเป็นเสียง

4. สันนิษฐานว่า ดนตรีไทยนั้นเกิดจากภูมิปัญญาของคนไทย โดยเครื่องดนตรีของไทยแท้ดั้งเดิมจะเป็นคำเดียวโดด ๆ เช่น ซอ ซ้อง ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง

ประวัติและความเป็นมาของดนตรีไทย

ปัจจุบันเครื่องดนตรีไทย แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า

โดยเครื่องดนตรีที่ไทยรับอารยธรรมมาจากอินเดีย อาทิ พิณ กระซับปี สังข์ เป็นต้น

ประวัติและความเป็นมาของดนตรีไทย

๒.

ดนตรีไทยเกิดจากภูมิปัญญาของคนไทย เพราะทุกชาติต่างก็มีดนตรีเป็นเครื่องสะท้อนถึงวัฒนธรรม คติความเชื่อ ตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์

ชื่อเครื่องดนตรีดั้งเดิมของไทยเป็นคำโดด เช่น ซอ ซ้อง ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง เป็นต้น

ประวัติและความเป็นมาของดนตรีไทย

นักดนตรีไทยสมัยก่อน สร้างผลงานเพลงขึ้นเพื่อถ่ายทอดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนสนองต่อผู้มีพระคุณหรือเจ้านาย ไม่ได้หวังผลประโยชน์ใดตอบแทน ศิลปะการดนตรีของไทยและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ดนตรีไทยนั้นไม่มีโบราณจารย์ท่านใดบันทึกประวัติไว้เป็นหลักฐานเหมือนวิชาการสาขาอื่น

ดังนั้นประวัติหรือวิวัฒนาการของดนตรีไทยจึงอาศัยหลักฐานที่พบนำเชื่อถือได้ เช่น **หลักศิลาจารึก จิตรกรรมฝาผนัง จดหมายเหตุของชาวต่างประเทศ วรรณคดี สมัยต่างๆ เป็นต้น**

5. นักเรียนร่วมกันสืบค้นดนตรีแต่ละชนิด

6. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน แบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสมทำกิจกรรม ประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย แล้วร่วมกันสรุปในใบงาน

7. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ 1 เรื่องประวัติความและเป็นมาทางดนตรีไทย

ขั้นสรุป

1. ครูสรุปเนื้อประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย และอธิบายกิจกรรมที่ 1 ให้นักเรียนฟังอีกครั้งและกำหนดวันส่งใบกิจกรรม

สื่อการเรียนรู้

1. PowerPoint ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการทางดนตรีไทย

แหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน ดนตรี ม.2

2. ใบกิจกรรมที่ 1 เรื่องประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย

การวัดและประเมินผล

รายการวัด	วิธีวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมิน
สาระสำคัญ - ประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย	- ใบงานเรื่องประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย	- ใบงานเรื่องประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย	ร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์
ตัวชี้วัด ม.2/2 บรรยายอิทธิพลของวัฒนธรรมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่มีต่อรูปแบบของดนตรีในประเทศไทย	- ใบงานเรื่องประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย	- ใบงานเรื่องประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย	ร้อยละ 70 ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะ - มุ่งมั่นในการทำงาน	- สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล	- แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายบุคคล	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
สมรรถนะ - ความสามารถในการสื่อสาร	- สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล	- แบบประเมินสมรรถนะรายบุคคล	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

แบบประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจ

คำชี้แจง ให้ครูทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามเกณฑ์การประเมิน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติและความ เป็นมาทางดนตรีไทย			
รวม			

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
อธิบายความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับประวัติและความ เป็นมาทางดนตรีไทย	อธิบายความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับประวัติและ ความเป็นมาทางดนตรี ไทยได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน	อธิบายความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับประวัติและ ความเป็นมาทาง ดนตรีไทยถูกต้อง	อธิบายความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับประวัติและความ เป็นมาทางดนตรีไทยได้ เพียงบางส่วน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
3	ดี
2	พอใช้
1	ปรับปรุง

แบบประเมินใบงาน

คำชี้แจง ให้ครูทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามเกณฑ์การประเมิน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. ความถูกต้องของเนื้อหา			
2. ตอบคำถามครบทุกประเด็น			
3. ความกระชับของคำตอบ			
รวม			

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3	2	1
1. ความถูกต้องของเนื้อหา	เนื้อหาที่เลือกมาตอบตรงกับคำถามและชัดเจน	เนื้อหาที่เลือกมาตอบตรงกับคำถาม	เนื้อหาที่เลือกมาตอบไม่ตรงกับคำถาม
2. ตอบคำถามครบทุกประเด็น	ตอบคำถามครบทุกประเด็น	ตอบคำถามตรงเพียงบางส่วน	ตอบไม่ตรงกับคำถาม

เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
3	ดี
2	พอใช้
1	ปรับปรุง

แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย

คำชี้แจง ผู้สอนประเมินพฤติกรรมของนักเรียน แล้วเขียนตัวเลข 3,2,1 และ 0 ลงในช่องว่างที่ตรงกับค่าระดับคะแนน

เกณฑ์การประเมิน

3 หมายถึง ดีมาก

2 หมายถึง ดี

1 หมายถึง ปานกลาง

0 หมายถึง ควรปรับปรุง

เลขที่	ชื่อ - นามสกุล	คุณลักษณะที่ 6
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

หมายเหตุ

1. รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ
9. กล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม

คุณลักษณะที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัดที่ 6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การงาน

พฤติกรรมบ่งชี้	3	2	1	0
ตามข้อ 6.1	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นภายในเวลาที่กำหนด	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

แบบสังเกตสมรรถนะของผู้เรียนรายบุคคล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทย
เกณฑ์การประเมิน

3 หมายถึง ดีมาก 2 หมายถึง ดี 1 หมายถึง ปานกลาง 0 หมายถึง ควรปรับปรุง

เลขที่	ชื่อ - นามสกุล	สมรรถนะที่ 1
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

หมายเหตุ

- 1. ความสามารถในการสื่อสาร
- 2. ความสามารถในการคิด
- 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
- 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
- 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สมรรถนะที่ 1 ความสามารถในการสื่อสาร

ตัวชี้วัดที่ 1 ใช้ภาษาถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก และทัศนคติของตนเองด้วยการพูดหรือการเขียน

พฤติกรรมบ่งชี้	3	2	1	0
1. มีเขียนถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ จากการที่อ่าน ฟัง หรือดูตามที่กำหนดได้	อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทยได้ถูกต้องครบถ้วน	อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทยถูกต้อง	อธิบายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาทางดนตรีไทยได้เพียงบางส่วน	คัดลอก ข้อมูล ข่าวสาร ผู้อื่นโดยไม่มี การสืบค้น

บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....

ลงชื่อ ผู้สอน